

THE PALIVERSE PROJECT

Το σύμπαν της σοφίας του Βούδα

Σχόλια (Aṭṭhakathā)

Ο Κανόνας των Ομιλιών - Σχόλια (Sutta Piṭaka -
Aṭṭhakathā)

5. Η συλλογή των μικρών κειμένων (5. Khuddaka Nikāya -
Aṭṭhakathā)

09. Σχόλια για τους στίχους των πρεσβυτέρων γυναικών μοναχών
(09. Therīgāthā-aṭṭhakathā)

3. Το βιβλίο των τριών (3. Tikanipāto)

PaliVerse

5. Η συλλογή των μικρών κειμένων

09. Σχόλια για τους στίχους των πρεσβυτέρων γυναικών μοναχών

3. Tikanipāto

1. Aparāsāmātherīgāthāvaṇṇanā

39-41. Tikanipāte paṇṇavāsativassānītiādikā aparāya sāmāya theriyā gāthā. Ayampi purimabuddhesu katādhikārā tattha tattha bhava vivaṭṭūpanissayaṃ kusalaṃ upacinantī vipassissa bhagavato kāle candabhāgāya nadiyā tīre kinnarayoniyaṃ nibbatti. Sā tattha kinnarehi saddhiṃ kīlāpasutā vicarati. Athekadivasaṃ satthā tassā kusalabījaropanatthaṃ tattha gantvā nadītīre caṅkami. Sā bhagavantaṃ disvā haṭṭhatuṭṭhā saḷalapupphāni ādāya satthu santikaṃ gantvā vanditvā tehi pupphehi bhagavantaṃ pūjesi. Sā tena puññakammena devamanussesu saṃsarantī imasmiṃ buddhuppāde kosambiyaṃ kulaghare nibbattitvā vayappattā sāmāvatīyā sahāyikā hutvā tassā matakāle saṃvegajātā pabbajitvā pañcavāsati vassāni cittasamādhānaṃ alabhitvā mahallikākāle sugatovādaṃ labhitvā vipassanaṃ vaḍḍhetvā saha paṭisambhidāhi arahattaṃ pāpuṇi. Tena vuttaṃ apadāne -

“Candabhāgānadītīre, ahosiṃ kinnarī tadā;
Addasāhaṃ devadevaṃ, caṅkamantaṃ narāsabhaṃ.

“Ocinitvāna saḷalaṃ, buddhasetṭhassadāsahaṃ;
Upasiṅghi mahāvīro, saḷalaṃ devagandhikaṃ.

“Paṭiggahetvā sambuddho, vipassī lokanāyako;
Upasiṅghi mahāvīro, pekkhamānāya me tadā.

“Añjaliṃ paggahetvāna, vanditvā dvipaduttamaṃ;
Sakaṃ cittaṃ pasādetvā, tato pabbatamāruhiṃ.

“Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamadadiṃ tadā;
Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

“Kilesā jhāpitā mayhaṃ...pe... kataṃ buddhassa sāsana”nti.

Arahattaṃ pana patvā attano paṭipattiṃ paccavekkhitvā udānavasena -

39. “Paṇṇavāsati vassāni, yato pabbajitāya me;
Nābhijānāmi cittassa, samaṃ laddhaṃ kudācanaṃ.

40. “Aladdhā cetaso santiṃ, citte avasavattinī;
Tato saṃvegamaṇāpādiṃ, saritvā jinasāsaṃ.

41. “Bahūhi dukkhadhammehi, appamādaratāya me;
Taṇhakkhayaṃ anuppatto, kataṃ buddhassa sāsanaṃ;

Ajja me sattamī ratti, yato taṇhā visositā’ti. -

Imā gāthā abhāsi.

Tattha cittassa samanti cittassa vūpasamaṃ, cetosamathamaggaphalasamādhīti
attho.

Tatoti tasmā cittavasamaṃ vattetuṃ asamatthabhāvato. Saṃvegamāpādinti satthari
dharantepi pabbajitakiccaṃ matthakaṃ pāpetuṃ asakkontī pacchā kathaṃ
pāpayissāmīti saṃvegaṃ ñāṇutrāsaṃ āpajjiṃ. Saritvā jinasāsananti
kāṇakacchapopamādisatthuovādaṃ anussaritvā. Sesaṃ vuttanayameva.

Aparāsāmātherīgāthāvaṇṇanā niṭṭhitā.

2. Uttamātherīgāthāvaṇṇanā

42-44. Catukkhattum pañcakkhattuntiādikā uttamāya theriyā gāthā. Ayampi
purimabuddhesu katādhikārā tattha tattha bhava vivaṭṭūpanissayaṃ kusalaṃ
upacinantī vipassissa bhagavato kāle bandhumatīnagare aññatarassa kuṭumbikassa
gehe gharadāsī hutvā nibbatti. Sā vayappattā attano ayyakānaṃ veyyāvaccamaṃ
karontī jīvati. Tena ca samayena bandhumarājā puṇṇamādivase uposathiko hutvā
purebhattaṃ dānāni datvā pacchābhattaṃ gantvā dhammaṃ suṇāti. Atha mahājanā
yathā rājā paṭipajjati, tatheva puṇṇamādivase uposathaṅgāni samādāya vattanti.
Athassā dāsiyā etadahosi - “etarahi kho mahārājā mahājanā ca uposathaṅgāni
samādāya vattanti, yaṃnūnāhaṃ uposathadivasesu uposathasīlaṃ samādāya
vatteyya”nti. Sā tathā karontī suparisuddhaṃ uposathasīlaṃ rakkhitvā tāvatim̐sesu
nibbattā aparāparaṃ sugatīsuyeva saṃsarantī imasmim̐ buddhuppāde sāvattiyaṃ
setṭhikule nibbattitvā viññutaṃ patvā paṭācārāya theriyā santike dhammaṃ sutvā
pabbajitvā vipassanaṃ paṭṭhapetvā taṃ matthakaṃ pāpetuṃ nāsakkihi. Paṭācārā
therī tassā cittācāraṃ ñatvā ovādamadāsi. Sā tassā ovāde ṭhatvā saha
paṭisambhidāhi arahattaṃ pāpuṇi. Tena vuttaṃ apadāne -

“Nagare bandhumatiyā, bandhumā nāma khattiyo;
Divase puṇṇamāya so, upavasi uposathaṃ.

“Ahaṃ tena samayena, kumbhadāsī ahaṃ tahiṃ;
Disvā sarājakaṃ senaṃ, evāhaṃ cintayim̐ tadā.

“Rājāpi rajjaṃ chaḍḍetvā, upavasi uposathaṃ;
Saphalaṃ nūna taṃ kammaṃ, janakāyo pamodito.

“Yoniso paccavekkhitvā, duggaccañca daliddataṃ;
Mānasaṃ sampahaṃsitvā, upavasiṃ uposathaṃ.

“Ahaṃ uposathaṃ katvā, sammāsambuddhasāsane;
Tena kammena sukatena, tāvatim̐samagacchahaṃ.

“Tattha me sukataṃ byamhaṃ, ubbhayojanamuggataṃ;
Kūṭāgāravarūpetam̐, mahāsanasubhūsitam̐.

“Accharā satasahassā, upatiṭṭhanti maṃ sadā;
Aññe deve atikkamma, atirocāmi sabbadā.

“Catusatthidevarājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ;
Tesaṭṭhicakkavattīnaṃ, mahesittamakārayiṃ.

“Suvaṇṇavaṇṇā hutvāna, bhavesu saṃsarāmahaṃ;
Sabbattha pavarā homi, uposathassidaṃ phalaṃ.

“Hatthiyānaṃ assayānaṃ, rathayānañca sīvikaṃ;
Labhāmi sabbamevetamaṃ, uposathassidaṃ phalaṃ.

“Soṇṇamayaṃ rūpimayaṃ, athopi phalikāmayamaṃ;
Lohitaṅgamayañceva, sabbaṃ paṭilabhāmahaṃ.

“Koseyyakambaliyāni, khomakappāsikāni ca;
Mahagghāni ca vatthāni, sabbaṃ paṭilabhāmahaṃ.

“Annaṃ pānaṃ khādanīyaṃ, vatthasenāsanāni ca;
Sabbametaṃ paṭilabhe, uposathassidaṃ phalaṃ.

“Varagandhañca mālāñca, cuṇṇakañca vilepanaṃ;
Sabbametaṃ paṭilabhe, uposathassidaṃ phalaṃ.

“Kūṭāgārañca pāsādaṃ, maṇḍapaṃ hammiyaṃ guhaṃ;
Sabbametaṃ paṭilabhe, uposathassidaṃ phalaṃ.

“Jātiyā sattavassāhaṃ, pabbajiṃ anagāriyaṃ;
Aḍḍhamāse asampatte, arahattamapāpuṇiṃ.

“Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā;
Sabbāsavaparikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

“Ekanavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā;
Duggatiṃ nābhijānāmi, uposathassidaṃ phalaṃ.

“Kilesā jhāpitā mayhaṃ...pe... kataṃ buddhassa sāsana”nti.

Arahattaṃ pana patvā attano paṭipattiṃ paccavekkhitvā udānavasena -

42. “Catukkhattuṃ pañcakkhattuṃ, viharā upanikkhamiṃ;
Aladdhā cetaso santiṃ, citte avasavattinī.

43. “Sā bhikkhuniṃ upāgacchiṃ, yā me saddhāyikā ahu;
Sā me dhammamadesesi, khandhāyatanadhātuyo.

44. “Tassā dhammaṃ suṇitvāna, yathā maṃ anusāsi sā;
Sattāhaṃ ekapallaṅkena, nisīdiṃ pītisukhasamappitā;
Aṭṭhamiyā pāde pasāresiṃ, tamokhandhaṃ padāliya”ti. -

Imā gāthā abhāsi.

Tattha sā bhikkhuniṃ upāgacchiṃ, yā me saddhāyikā ahūti yā mayā saddhātabbā
saddheyyavacanā ahosi, taṃ bhikkhuniṃ sāhaṃ upagacchiṃ upasaṅkamīṃ,
paṭācārātheriṃ saddhāya vadati. “Sā bhikkhunī upagacchi, yā me sādhaṃyikā”tipi

pāṭho. Sā paṭācārā bhikkhunī anukampāya maṃ upagacchi, yā mayhaṃ sadatthassa sādhiḱāti attho. Sā me dhammamadesesi, khandhāyatanadhātuyoti sā paṭācārā therī “ime pañcakkhandhā, imāni dvādasāyatanāni, imā aṭṭhārasa dhātuyo”ti khandhādike vibhajitvā dassenti mayhaṃ dhammaṃ desesi.

Tassā dhammaṃ suṇitvānāti tassā paṭisambhidāppattāya theriyā santike khandhādivibhāgapubbaṅgamaṃ ariyamaggaṃ pāpetvā desitasāṇhasukhumavipassanādhammaṃ sutvā. Yathā maṃ anusāsi sāti sā therī yathā maṃ anusāsi ovadi, tathā paṭipajjantī paṭipattiṃ matthakaṃ pāpetvāpi sattāhaṃ ekapallaṅkena nisīdiṃ. Kathaṃ? Pītisukhasamappitāti jhānamayena pītisukhena samaṅgībhūtā. Aṭṭhamiyā pāde pasāresiṃ, tamokhandhaṃ padāliyāti anavasesaṃ mohakkhandhaṃ aggamaggena padāletvā aṭṭhame divase pallaṅkaṃ bhindantī pāde pasāresiṃ. Idameva cassā aññābyākaraṇaṃ ahosi.

Uttamātherīgāthāvaṇṇanā niṭṭhitā.

3. Aparā uttamātherīgāthāvaṇṇanā

45-47. Ye ime satta bojjhaṅgātiādikā aparāya uttamāya theriyā gāthā. Ayampi purimabuddhesu katādhikārā tattha tattha bhava vivaṭṭūpanissayaṃ kusalaṃ upacinantī vipassissa bhagavato kāle bandhumatīnagare kuladāsī hutvā nibbatti. Sā ekadivasaṃ satthu sāvaḱaṃ ekaṃ khīṇāsavattheraṃ piṇḍāya carantaṃ disvā pasannamānasā tīṇi modakāni adāsī. Sā tena puññakammaena devamanussesu saṃsaratī imasmiṃ buddhuppāde kosalajanapade aññatarasmiṃ brāhmaṇamahāsālakule nibbattitvā viññutaṃ pattā janapadacārikaṃ carantassa satthu santike dhammaṃ sutvā paṭiladdhasaddhā pabbajitvā nacirasseva saha paṭisambhidāhi arahattaṃ pāpuṇi. Tena vuttaṃ apadāne -

“Nagare bandhumatiyā, kumbhadāsī ahosahaṃ;
Mama bhāgaṃ gahetvāna, gacchaṃ udakahārikā.

“Panthamhi samaṇaṃ disvā, santacittaṃ samāhitaṃ;
Pasannacittā sumanā, modake tīṇidāsahaṃ.

“Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca;
Ekanavutikappāni, vinipātaṃ na gacchahaṃ.

“Sampatti taṃ karitvāna, sabbaṃ anubhaviṃ ahaṃ;
Modake tīṇi datvāna, pattāhaṃ acalaṃ padaṃ.

“Kilesā jhāpitā mayhaṃ...pe... kataṃ buddhassa sāsana”nti.

Arahattaṃ pana patvā attano paṭipattiṃ paccavekkhitvā udānavasena -

45. “Ye ime satta bojjhaṅgā, maggā nibbānapattiyā;
Bhāvitā te mayā sabbe, yathā buddhena desitā.

46. “Suññatassānimittassa, lābhinihaṃ yadicchakaṃ;
Orasā dhītā buddhassa, nibbānābhiraṭā sadā.

47. “Sabbe kāmā samucchinṇā, ye dibbā ye ca mānusā;
Vikkhīṇo jātisaṃsāro, natthi dāni punabbhavo”ti. -

Imā gāthā abhāsi.

Tattha suññatassānimittassa, lābhinīhaṃ yadicchakanti suññatasamāpattiyā ca animittasamāpattiyā ca ahaṃ yadicchakaṃ lābhinī, tattha yaṃ yaṃ samāpajjitum icchāmi yattha yattha yadā yadā, taṃ taṃ tattha tattha tadā tadā samāpajjitvā viharāmi attho. Yadihi suññatāppaṇihitādināmakassa yassa kassacipi maggassa suññatādibhedam tividhampi phalaṃ sambhavati. Ayaṃ pana therī suññatānimittasamāpattiyova samāpajjati. Tena vuttaṃ - “suññatassānimittassa, lābhinīhaṃ yadicchaka”nti. Yebhuyyavasena vā etaṃ vuttaṃ. Nidassanamattametanti apare.

Ye dibbā ye ca mānūsāti ye devalokapariyāpannā ye ca manussalokapariyāpannā vatthukāmā, te sabbepi tappatibaddhachandarāgappahānena mayā sammadeva ucchinnā, aparibhogārahā katā. Vuttañhi - “abhabbo, āvuso, khīṇāsavo bhikkhu kāme paribhuñjitum. Seyyathāpi pubbe agāriyabhūto”ti. Sesam vuttanayameva.

Aparā uttamātherīgāthāvaṇṇanā niṭṭhitā.

4. Dantikātherīgāthāvaṇṇanā

48-50. Divāvihārā nikkhammātiādikā dantikāya theriyā gāthā. Ayampi purimabuddhesu katādhikārā tattha tattha bhave vivaṭṭūpanissayaṃ kusalaṃ upacinantī buddhasuññakāle candabhāgāya nadiyā tīre kinnarayoniyaṃ nibbatti. Sā ekadivasaṃ kinnarehi saddhiṃ kīlantī vicaramānā addasa aññataraṃ paccekabuddhaṃ aññatarasmiṃ rukkhamaṇe divāvihāraṃ nisinnaṃ. Disvāna pasannamānasā upasaṅkamitvā sālapupphehi pūjaṃ katvā vanditvā pakkāmi. Sā tena puññakammena devamanussesu saṃsaranā imasmiṃ buddhuppāde sāvatthiyaṃ kosalarāñño purohitabrāhmaṇassa gehe nibbattitvā viññutaṃ patvā jetavanapaṭiggahaṇe paṭiladdhasaddhā upāsikā hutvā pacchā mahāpajāpatigotamiyā santike pabbajitvā rājagahe vasamānā ekadivasaṃ pacchābhattaṃ gijjhakūṭaṃ abhiruhitvā divāvihāraṃ nisinnā hatthārohakassa abhiruhanatthāya pādaṃ pasārentaṃ hatthiṃ disvā tadeva āramaṇaṃ katvā vipassanaṃ vadḍhetvā saha paṭisambhidāhi arahattaṃ pāpuṇi. Tena vuttaṃ apadāne -

“Candabhāgānadītīre, ahosiṃ kinnarī tadā;
Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, sayambhuṃ aparājitaṃ.

“Pasannacittā sumanā, vedajātā katañjalī;
Sālamālaṃ gahetvāna, sayambhuṃ abhipūjayaṃ.

“Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca;
Jahitvā kinnarīdehaṃ, tāvatimsamagacchahaṃ.

“Chattimsadevarājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ;
Manasā patthitaṃ mayhaṃ, nibbattati yathicchitaṃ.

“Dasannaṃ cakkavattīnaṃ, mahesittamakārayiṃ;
Ocittatvā hutvāna, saṃsarāmi bhavesvahaṃ.

“Kusalaṃ vijjate mayhaṃ, pabbajiṃ anagāriyaṃ;
Pūjārahā ahaṃ ajja, sakyaputtassa sāsane.

“Visuddhamanasā ajja, apetamanapāpikā;
Sabbāsavaparikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

“Catunnavutito kappe, yaṃ buddhamabhipūjayiṃ;
Duggatiṃ nābhijānāmi, sālamālayidaṃ phalaṃ.

“Kilesā jhāpitā mayhaṃ...pe... kataṃ buddhassa sāsana”nti.

Arahattaṃ pana patvā attano paṭipattiṃ paccavekkhitvā pītisomanassajātā
udānavasena -

48. “Divāvihārā nikkhamma, gijjhakūṭamhi pabbate;
Nāgaṃ ogāhamuttiṇṇaṃ, nadītīramhi addasaṃ.
49. “Puriso aṅkusamādāya, ‘dehi pāda’nti yācati;
Nāgo pasārayī pādaṃ, puriso nāgamāruhi.
50. “Disvā adantaṃ damitaṃ, manussānaṃ vasaṃ gataṃ;
Tato cittaṃ samādhesiṃ, khalu tāya vanaṃ gatā”ti. - imā gāthā abhāsi;

Tattha nāgaṃ ogāhamuttiṇṇanti hatthināgaṃ nadiyaṃ ogāhaṃ katvā ogayha tato
uttiṇṇaṃ. “Ogayha muttiṇṇa”nti vā pāṭho. Ma-kāro padasandhikaro. Nadītīramhi
addasanti candabhāgāya nadiyā tīre apassiṃ.

Kim karontanti cetāṃ dassetuṃ vuttaṃ “puriso”tiādi. Tattha ‘dehi pāda’nti yācatīti
“pādaṃ dehi”iti piṭṭhiārohanatthaṃ pādaṃ pasāretuṃ saññaṃ deti, yathāparicitañhi
saññaṃ dento idha yācatīti vutto.

Disvā adantaṃ damitanti pakatiyā pubbe adantaṃ idāni hatthācariyena
hatthisikkhāya damitadamathaṃ upagamitaṃ. Kīdisaṃ damitaṃ? Manussānaṃ
vasaṃ gataṃ yaṃ yaṃ manussā āṇāpentī, taṃ taṃ disvāti yojanā. Tato cittaṃ
samādhesiṃ, khalu tāya vanaṃ gatāti khalūti avadhāraṇatthe nipāto. Tato
hatthidassanato pacchā, tāya hatthino kiriyāya hetubhūtāya, vanaṃ araṇṇaṃ gatā
cittaṃ samādhesiṃyeva. Kathaṃ? “Ayampi nāma tiracchānagato hatthī
hatthidamakassa vasena damathaṃ gato, kasmā manussabhūtāya cittaṃ
purisadamakassa satthu vasena damathaṃ na gamissatī”ti saṃvegajātā vipassanaṃ
vaḍḍhetvā aggamaggasamādhinā mama cittaṃ samādhesiṃ accantasamādhānena
sabbaso kilese khepesinti attho.

Dantikātherīgāthāvaṇṇanā niṭṭhitā.

5. Ubbiritherīgāthāvaṇṇanā

51-53. Amma, jīvātiādikā ubbiriyaṃ theriyaṃ gāthā. Ayampi purimabuddhesu
katādhikārā tattha tattha bhava vivaṭṭūpanissayaṃ kusalaṃ upacinantī
padumuttarassa bhagavato kāle haṃsavatīnagare kulagehe nibbattitvā viññutaṃ
pattā ekadivasaṃ mātāpitūsu maṅgalaṃ anubhavituṃ gehantaragatesu adutiyaṃ
sayāṃ gehe ohinā upakaṭṭhāya velāya bhagavato sāvakaṃ ekaṃ khīṇāsavattheraṃ
gehadvārasamīpena gacchantaṃ disvā bhikkhaṃ dātukāmā, “bhante, idha
pavisathā”ti vatvā there gehaṃ pavitṭhe pañcapatitṭhitena therāṃ vanditvā
gonakādīhi āsanaṃ paññāpetvā adāsi. Nisīdi therō paññatte āsane. Sā pattam
gahetvā piṇḍapātassa pūretvā therassa hatthe ṭhapesi. Thero anumodanaṃ katvā

pakkāmi. Sā tena puññakammena tāvatim̐sesu nibbattitvā tattha yāvatāyukaṃ uḷāradibbasampattiṃ anubhavitvā tato cutā sugatīsuyeva saṃsaranṭi imasmiṃ buddhuppāde sāvattiyaṃ gahapatimahāsālakule nibbattitvā ubbirīti laddhanāmā abhirūpā dassanīyā pāsādikā ahosi. Sā vayappattakāle kosalaraññā attano geḥaṃ nītā, katipayasaṃvaccharātikkamena ekaṃ dhītaraṃ labhi. Tassā jīvantīti nāmaṃ akaṃsu. Rājā tassā dhītaraṃ disvā tuṭṭhamānaso ubbiriyaṃ abhisekaṃ adāsi. Dhītā panassā ādhāvitvā paridhāvitvā vicaraṇakāle kālamakāsi. Mātā yattha tassā sarīranikkhepo kato, taṃ susānaṃ gantvā divase divase paridevati. Ekadivasaṃ satthu santikaṃ gantvā vanditvā thokaṃ nisīditvā gatā aciravatīnadiyaṃ tīre ṭhatvā dhītaraṃ ārabha paridevati. Taṃ disvā satthā gandhakuṭiyaṃ yathānisinnova attānaṃ dassetvā “kasmā vippalapasī”ti pucchi. “Mama dhītaraṃ ārabha vippalapāmi, bhagavā”ti. “Imasmiṃ susāne jhāpitā tava dhītaro caturāsītisahassamattā, tāsāṃ katara sandhāya vippalapasī”ti. Tāsāṃ taṃ taṃ ālāhanaṭṭhānaṃ dassetvā -

51. “Amma jīvāti vanamhi kandasī, attānaṃ adhigaccha ubbiri;
Cullāsītisahassāni, sabbā jīvasanāmikā;
Etamhāḷāhane daḍḍhā, tāsāṃ kamanusocasī”ti. - saupaḍḍhagāthamāha;

Tattha, amma, jīvāti mātupacāranāmena dhītuyā ālapanam̐, idaṇcassā vippalapanākāradassanaṃ. Vanamhi kandasīti vanamajjhe paridevasi. Attānaṃ adhigaccha ubbirīti ubbiri tava attānameva tāva bujjhassu yāthāvato jānāhi. Cullāsītisahassānīti caturāsītisahassāni. Sabbā jīvasanāmikāti tā sabbāpi jīvanti, yā samānanāmikā. Etamhāḷāhane daḍḍhāti etamhi susāne jhāpitā. Tāsāṃ kamanusocasīti tāsū jīvantīnāmāsu caturāsītisahassamattāsu kaṃ sandhāya tvaṃ anusocasi anusokaṃ āpajjasīti evaṃ satthārā dhamme desite desanānusārena ñāṇaṃ pesetvā vipassanaṃ ārabhitvā satthu desanāvilāsaṃ attano ca hetusampattiyaṃ yathāṭṭhātāva vipassanaṃ ussukkāpetvā maggapaṭipāṭiyaṃ aggaphale arahatte patiṭṭhāsi. Tena vuttaṃ apadāne -

“Nagare haṃsavatīyā, ahosiṃ bālikā tadā;
Mātā ca me pitā ceva, kammantaṃ agamaṃsu te.

“Majjhanhikamhi sūriye, addasaṃ samaṇaṃ ahaṃ;
Vīthiyā anugacchantam̐, āsanaṃ paññapesahaṃ.

“Gonakāvīkatikāhi, paññāpetvā mamāsaṇaṃ;
Pasannacittā sumanā, idaṃ vacanamabravim̐.

“Santattā kuthitā bhūmi, sūro majjhanhike ṭhito;
Mālutā ca na vāyanti, kālo cevettha mehi.

“Paññattamāsanamidaṃ, tavatthāya mahāmuni;
Anukampaṃ upādāya, nisīda mama āsane.

“Nisīdi tattha samaṇo, sudanto suddhamānaso;
Tassa pattaṃ gahetvāna, yathārandhaṃ adāsahaṃ.

“Tena kammena sukatenā, cetanāpaṇidhīhi ca;
Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatim̐samagacchahaṃ.

“Tattha me sukataṃ byamaṃ, āsanaṃ sunimmitaṃ;
Saṭṭhiyojanamubbedhaṃ, tiṃsayojanavitthataṃ.

“Soṇṇamayā maṇimayā, athopi phalikāmayā;
Lohitaṅgamayā ceva, pallaṅkā vividhā mama.

“Tūlikāvikatikāhi, kaṭṭhissacittakāhi ca;
Uddhaekantalomī ca, pallaṅkā me susaṇṭhitā.

“Yadā icchāmi gamaṇaṃ, hāsakhiḍḍasamappitā;
Saha pallaṅkasetṭhena, gacchāmi mama patthitaṃ.

“Asītidevarājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ;
Sattaticakkavattīnaṃ, mahesittamakārayiṃ.

“Bhavābhava saṃsarantī, mahābhogaṃ labhāmahaṃ;
Bhoge me ūnatā natthi, ekāsanassidaṃ phalaṃ.

“Duve bhava saṃsarāmi, devatte atha mānuse;
Aññe bhava na jānāmi, ekāsanassidaṃ phalaṃ.

“Duve kule pajāyāmi, khattiye cāpi brāhmaṇe;
Uccākulīnā sabbattha, ekāsanassidaṃ phalaṃ.

“Domanassaṃ na jānāmi, cittasantāpanaṃ mama;
Vevaṇṇiyaṃ na jānāmi, ekāsanassidaṃ phalaṃ.

“Dhātiyo maṃ upaṭṭhanti, khujjā celāpikā bahū;
Aṅkena aṅkaṃ gacchāmi, ekāsanassidaṃ phalaṃ.

“Aññā nhāpenti bhojenti, aññā ramenti maṃ sadā;
Aññā gandhaṃ vilimpanti, ekāsanassidaṃ phalaṃ.

“Maṇḍape rukkhamaṇī vā, suññāgāre vasantiyā;
Mama saṅkappamaññāya, pallaṅko upatiṭṭhati.

“Ayaṃ pacchimako mayhaṃ, carimo vattate bhavo;
Ajjāpi rajjaṃ chaḍḍetvā, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

“Satasahassito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā;
Duggatiṃ nābhijānāmi, ekāsanassidaṃ phalaṃ.

“Kilesā jhāpitā mayhaṃ...pe... kataṃ buddhassa sāsana”nti.

Arahatte pana patiṭṭhāya attanā adhigatavisesaṃ pakāsentī -

52. “Abbahī tava me sallamaṃ, duddasaṃ hadayassitaṃ;
Yaṃ me sokaparetāya, dhītusokaṃ byapānudi.

53. “Sājja abbūḷhasallāhaṃ, nicchātā parinibbutā;
Buddhaṃ dhammañca saṅghañca, upemi saraṇaṃ muni”nti. -

Imā dve gāthā abhāsi.

Tattha abbahī vata me sallam, duddasam hadayassitanti anupacitakusalasambhārehi yāthāvato duddasam mama cittasannissitam pīlājananato dunnīharaṇato anto tudanato ca “salla”nti laddhanāmaṃ sokaṃ taṇhañca abbahī vata nīhari vata. Yaṃ me sokaparetāyāti yasmā sokena abhibhūtāya mayhaṃ dhītusokaṃ byapānudi anavasesato nīhari, tasmā abbahī vata me sallanti yojanā.

Sājja abbūlhasallāhanti sā ahaṃ ajja sabbaso uddhaṭataṇhāsallā tato eva nicchātā parinibbutā. Muninti sabbaññubuddhaṃ tadupadesitamaggaphalanibbānapabhedam navavidhalokuttaradhammañca, tattha patiṭṭhitam aṭṭhaariyapuggalasamūhasaṅkhātam saṅghaṇca, anuttarehi tehi yojanato sakalavaṭṭadukkhavināsanato ca saraṇaṃ tāṇaṃ leṇaṃ parāyaṇanti, upemi upagacchāmi bujjhāmi sevāmi cāti attho.

Ubbiritherīgāthāvaṇṇanā niṭṭhitā.

6. Sukkātherīgāthāvaṇṇanā

54-56. Kiṃme katā rājagahetiādikā sukkāya theriyā gāthā. Ayampi purimabuddhesu katādhikārā tattha tattha bhava vivaṭṭūpanissayaṃ kusalaṃ upacinantī vipassissa bhagavato kāle bandhumatīnagare kulagehe nibbattitvā viññutaṃ pattā upāsikāhi saddhiṃ vihāraṃ gantvā satthu santike dhammaṃ sutvā paṭiladdhasaddhā pabbajitvā bahussutā dhammadharā paṭibhānavatī ahosi. Sā tattha bahūni vassasahassāni brahmacariyaṃ caritvā puthujjanakālakiriyameva katvā tusite nibbatti. Tathā sikhissa bhagavato, vessabhussa bhagavato kāleti evaṃ tiṇṇaṃ sammāsambuddhānaṃ sāsane sīlaṃ rakkhitvā bahussutā dhammadharā ahosi, tathā kakusandhassa, koṇāgamanassa, kassapassa ca bhagavato sāsane pabbajitvā visuddhasīlā bahussutā dhammakathikā ahosi.

Evaṃ sā tattha tattha bahuṃ puññaṃ upacinitvā sugatīsuyeva saṃsarantī imasmim buddhuppāde rājagahanagare gahapatimahāsālakule nibbatti, sukkātissā nāmaṃ ahosi. Sā viññutaṃ pattā satthu rājagahapavesane laddhappasādā upāsikā hutvā aparabhāge dhammadinnāya theriyā santike dhammaṃ sutvā sañjātasamvegā tassā eva santike pabbajitvā vipassanāya kammaṃ karontī nacirasseva saha paṭisambhidāhi arahattaṃ pāpuṇi. Tena vuttaṃ apadāne -

“Ekanavutito kappe, vipassī nāma nāyako;
Uppajji cārudassano, sabbadhammavipassako.

“Tadāhaṃ bandhumatiyaṃ, jātā aññatare kule;
Dhammaṃ sutvāna munino, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

“Bahussutā dhammadharā, paṭibhānavatī tathā;
Vicittakathikā cāpi, jinasāsanakārikā.

“Tadā dhammakathaṃ katvā, hitāya janataṃ bahuṃ;
Tato cutāhaṃ tusitaṃ, upapannā yasassinī.

“Ekattimse ito kappe, sikhī viya sikhī jino;
Tapanto yasasā loke, uppajji vadataṃ varo.

“Tadāpi pabbajitvāna, buddhasāsanakovidā;
Jotetvā jinavākyāni, tatopi tidivaṃ gatā.

“Ekattiṃseva kappamhi, vessabhū nāma nāyako;
Uppajjittha mahāñāṇī, tadāpi ca tathevahaṃ.

“Pabbajitvā dhammadharā, jotayim jinasāsaṇaṃ;
Gantvā marupuraṃ rammaṃ, anubhosim mahāsukhaṃ.

“Imamhi bhaddake kappe, kakusandho jinuttamo;
Uppajji narasaraṇo, tadāpi ca tathevahaṃ.

“Pabbajitvā munimataṃ, jotayitvā yathāyukaṃ;
Tato cutāhaṃ tidivaṃ, agaṃ sabhavanaṃ yathā.

“Imasmiṃyeva kappamhi, koṇāgamananāyako;
Uppajji lokasaraṇo, araṇo amataṅgato.

“Tadāpi pabbajitvāna, sāsane tassa tādino;
Bahussutā dhammadharā, jotayim jinasāsaṇaṃ.

“Imasmiṃyeva kappamhi, kassapo munimuttamo;
Uppajji lokasaraṇo, araṇo maraṇantagū.

“Tassāpi naravīrassa, pabbajitvāna sāsane;
Pariyāpuṭasaddhammā, paripucchā visāradā.

“Susīlā lajjinī ceva, tīsu sikkhāsu kovidā;
Bahum dhammakathaṃ katvā, yāvajīvaṃ mahāmune.

“Tena kammavipākena, cetanāpaṇidhīhi ca;
Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatimsamagacchahaṃ.

“Pacchime ca bhava dāni, giribbajapuruttame;
Jātā setṭhikule phīte, mahāratanaśācaye.

“Yadā bhikkhusahassena, parivuto lokanāyako;
Upāgami rājagahaṃ, sahasakkhena vaṇṇito.

“Danto dantehi saha purāṇajaṭilehi, vipṇamutto vipṇamuttehi;
Siṅgīnikkhasavaṇṇo, rājagahaṃ pāvisi bhagavā.

“Disvā buddhānubhāvaṃ taṃ, sutvāva guṇasañcayaṃ;
Buddhe cittaṃ pasādetvā, pūjayim taṃ yathābalaṃ.

“Aparena ca kālena, dhammadinnāya santike;
Agārā nikkhamitvāna, pabbajim anagāriyaṃ.

“Kesesu chijjamānesu, kilese jhāpayim ahaṃ;
Uggahim sāsanaṃ sabbaṃ, pabbajitvā cirenaṃ.

“Tato dhammadesesim, mahājanasamāgame;
Dhamme desiyamānamhi, dhammābhisamayo ahu.

“Nekapāṇasahassānaṃ, taṃ viditvātivimhito;
Abhippasanno me yakkho, bhamitvāna giribbajaṃ.

“Kiṃme katā rājagahe manussā, madhuṃ pītāva acchare;
Ye sukkaṃ na upāsanti, desentiṃ amataṃ padaṃ.

“Tañca appaṭivānīyaṃ, asecanakamojavaṃ;
Pivanti maññe sappañña, valāhakamivaddhagū.

“Iddhīsu ca vasī homi, dibbāya sotadhātuyā;
Cetopariyaññaṇassa, vasī homi mahāmune.

“Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ;
Sabbāsavaparikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

“Atthadhammaniruttīsu, paṭibhāne tattheva ca;
Ñāṇaṃ mama mahāvīra, uppannaṃ tava santike.

“Kilesā jhāpitā mayhaṃ...pe... kataṃ buddhassa sāsana”nti.

Arahattaṃ pana patvā pañcasatabhikkhuniparivārā mahādhammakathikā ahosi. Sā ekadivasaṃ rājagahe piṇḍāya caritvā katabhattakiccā bhikkhunupassayaṃ pavisitvā sannisinnāya mahatīyā parisāya madhubhaṇḍaṃ pīletvā sumadhuraṃ pāyenti viya amatenā abhisiñcantī viya dhammaṃ deseti. Parisā cassā dhammakathaṃ ohitasotā avikkhattacittā sakkaccaṃ suṇāti. Tasmim̐ khaṇe theriyā caṅkamanakoṭiyaṃ rukkhe adhivatthā devatā dhammadesanāya pasannā rājagaḥaṃ pavisitvā rathiyāya rathiyaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ vicaritvā tassā guṇaṃ vibhāventī -

54. “Kiṃme katā rājagahe manussā, madhuṃ pītāva acchare;
Ye sukkaṃ na upāsanti, desentiṃ buddhasāsanaṃ.

55. “Tañca appaṭivānīyaṃ, asecanakamojavaṃ;
Pivanti maññe sappañña, valāhakamivaddhagū”ti. -

Imā dve gāthā abhāsi.

Tattha kiṃme katā rājagahe manussāti ime rājagahe manussā kiṃ katā, kismim̐ nāma kicce byāvaṭā. Madhuṃ pītāva acchareti yathā bhaṇḍamadhuṃ gahetvā madhuṃ pītavanto visaññino hutvā sīsaṃ ukkhipituṃ na sakkonti, evaṃ imepi dhammasaññāya visaññino hutvā maññe sīsaṃ ukkhipituṃ na sakkonti, kevalaṃ acchantiye vāti attho. Ye sukkaṃ na upāsanti, desentiṃ buddhasāsananti buddhassa bhagavato sāsanaṃ yāthāvato desentiṃ pakāsentim̐ sukkaṃ therim̐ ye na upāsanti na payirupāsanti. Te ime rājagahe manussā kiṃ katāti yojanā.

Tañca appaṭivānīyanti tañca pana dhammaṃ anivattitabhāvāvahaṃ niyyānikaṃ, abhikkantatāya vā yathā sotujanasavanamanoharabhāvena anapanīyaṃ, asecanakaṃ anāsittakaṃ pakatīyāva mahārasaṃ tato eva ojavantaṃ. “Osadha”ntipi pāḷi. Vaṭṭadukkhabyādhitikicchāya osadhabhūtaṃ. Pivanti maññe sappañña,

valāhakamivaddhagūti valāhakantarato nikkhantaṃ udakaṃ nirudakakantāre pathagā viya taṃ dhammaṃ sappaññā paṇḍitapurisā pivanti maññe pivantā viya suṇanti.

Manussā taṃ sutvā pasannamānasā theriyā santikaṃ upasaṅkamitvā sakkaccaṃ dhammaṃ suṇiṃsu. Aparabhāge theriyā āyupariyosāne parinibbānakāle sāsanaṃ niyyānikabhāvaṃ vibhāvanatthaṃ aññaṃ byākaronti -

56. “Sukkā sukkehi dhammehi, vītarāgā samāhitā;
Dhāreti antimaṃ dehaṃ, jetvā māraṃ savāhana”nti. -imaṃ gāthaṃ abhāsi;

Tattha sukkāti sukkātherī attānameva paraṃ viya dasseti. Sukkehi dhammehīti superisuddhehi lokuttaradhammehi. Vītarāgā samāhitāti aggamaggena sabbaso vītarāgā arahattaphalasamādhinā samāhitā. Sesaṃ vuttanayameva.

Sukkātherīgāthāvaṇṇanā niṭṭhitā.

7. Selātherīgāthāvaṇṇanā

57-59. Natthi nissaraṇaṃ loketiādikā selāya theriyā gāthā. Ayampi purimabuddhesu katādhikārā tattha tattha bhava vivaṭṭūpanissayaṃ kusalaṃ upacinantī haṃsavatīnagare kulagehe nibbattitvā viññutaṃ pattā mātāpitūhi samānajātikassa kulaputtassa dinnā, tena saddhiṃ bahūni vassasatāni sukhasaṃvāsaṃ vasitvā tasmīṃ kālāṅkate sayampi addhagatā vayoanuppattā saṃvegajātā kiṃkusalagavesinī kālena kālaṃ ārāmena ārāmaṃ vihārena vihāraṃ anuvicarati “samaṇabrāhmaṇānaṃ santike dhammaṃ sossāmī”ti. Sā ekadivasam satthu bodhirukkhaṃ upasaṅkamitvā “yadi buddho bhagavā asamo asamasamo appaṭipuggalo, dassetu me ayaṃ bodhi pāṭihāriya”nti nisīdi. Tassā tathā cittuppādasamanantaram eva bodhi pajjali, sabbasovaṇṇamayā sākhā utṭhahiṃsu, sabbā disā virocīṃsu. Sā taṃ pāṭihāriyaṃ disvā pasannamānasā garucittikāraṃ upaṭṭhapetvā sirasi añjaliṃ paggayha sattarattindivaṃ tattheva nisīdi. Sattame divase uḷāraṃ pūjāsakkāraṃ akāsi. Sā tena puñṇakammena devamanussesu saṃsaraṇtī imasmīṃ buddhuppāde āḷavīraṭṭhe āḷavikassa rañño dhītā hutvā nibbatti. Selātissā nāmaṃ ahosi. Āḷavikassa pana rañño dhītāti katvā āḷavikātipi naṃ voharanti. Sā viññutaṃ pattā satthari āḷavakaṃ dametvā tassa hatthe pattaḍḍivaraṃ datvā tena saddhiṃ āḷavīnagaraṃ upagate dārikā hutvā rañña saddhiṃ satthu santikaṃ upagantvā dhammaṃ sutvā paṭiladdhasaddhā upāsikā ahosi. Sā aparabhāge saṅgātasamvegā bhikkhunīsu pabbajitvā katapubbakiccā vipassanaṃ paṭṭhapetvā saṅkhāre sammasantī upanissayasampannattā paripakkaññaṃ nacirasseva arahattaṃ pāpuṇi. Tena vuttaṃ apadāne -

“Nagare haṃsavatīyā, cārikī āsahaṃ tadā;
Ārāmena ca ārāmaṃ, carāmi kusalatthikā.

“Kāḷapakkaṃhamhi divase, addasaṃ bodhimuttamaṃ;
Tattha cittaṃ pasādetvā, bodhimūle nisīdahaṃ.

“Garucittaṃ upaṭṭhetvā, sire katvāna añjaliṃ;
Somanassaṃ pavedetvā, evaṃ cintesi tāvade.

“Yadi buddho amitaguṇo, asamappaṭipuggalo;

Dassetu pāṭihīraṃ me, bodhi obhāsatu ayaṃ.

“Saha āvajjite mayhaṃ, bodhi pajjali tāvade;
Sabbasoṇṇamayā āsi, disā sabbā virocati.

“Sattarattindivaṃ tattha, bodhimūle nisīdahaṃ;
Sattame divase patte, dīpapūjaṃ akāsahaṃ.

“Āsanaṃ parivāretvā, pañcadīpāni pajjalum;
Yāva udeti sūriyo, dīpā me pajjalum tadā.

“Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca;
Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

“Tattha me sukataṃ byamhaṃ, pañcadīpāti vuccati;
Saṭṭhiyojanamubbedhaṃ, tiṃsayojanavitthataṃ.

“Asaṅkhiyāni dīpāni, parivāre jaliṃsu me;
Yāvatā devabhavanaṃ, dīpālokena jotati.

“Parammukhā nisīditvā, yadi icchāmi passitum;
Uddhaṃ adho ca tiriyaṃ, sabbhaṃ passāmi cakkhunā.

“Yāvatā abhikaṅkhāmi, daṭṭhum sugataduggate;
Tattha āvaraṇaṃ natthi, rukkhesu pabbatesu vā.

“Asītidevarājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ;
Satānaṃ cakkavattīnaṃ, mahesittamakārayiṃ.

“Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ;
Dīpasatasahassāni, parivāre jalanti me.

“Devalokā cavitvāna, uppajjiṃ mātukucchiyaṃ;
Mātukucchigatā santī, akkhi me na nimīlati.

“Dīpasatasahassāni, puñṇakammasamaṅgitā;
Jalanti sūtikāgehe, pañcadīpānidaṃ phalaṃ.

“Pacchime bhava sampatte, mānasaṃ vinivattayiṃ;
Ajarāmataṃ sītibhāvaṃ, nibbānaṃ phassayiṃ ahaṃ.

“Jātiyā sattavassāhaṃ, arahattapāpuṇiṃ;
Upasampādayī buddho, guṇamaññaṃ gotamo.

“Maṇḍape rukkhāmūle vā, suññaḡāre vasantiyā;
Tadā pajjalate dīpaṃ, pañcadīpānidaṃ phalaṃ.

“Dibbacakkhuvisuddhaṃ me, samādhikusalā ahaṃ;
Abhiññāpāramippattā, pañcadīpānidaṃ phalaṃ.

“Sabbavositavosānā, katakiccā anāsavā;

Pañcadīpā mahāvīra, pāde vandāmi cakkhuma.

“Satasahassito kappe, yaṃ dīpamadadiṃ tadā;
Duggatiṃ nābhijānāmi, pañcadīpānidaṃ phalaṃ.

“Kilesā jhāpitā mayhaṃ...pe... kataṃ buddhassa sāsana”nti.

Arahattaṃ pana patvā therī sāvattiyaṃ viharantī ekadivasaṃ pacchābhattaṃ
sāvattitho nikkhamitvā divāvihāratthāya andhavanaṃ pavisitvā aññatarasmiṃ
rukkhamūle nisīdi. Atha naṃ māro vivekato vicchedetukāmo aññātakarūpena
upagantvā -

57. “Natthi nissaraṇaṃ loke, kiṃ vivekena kāhasi;
Bhuñjāhi kāmaratiyo, māhu pacchānutāpinī”ti. - gāthamāha;

Tassattho - imasmiṃ loke sabbasamayesupi upaparikkhīyamānesu nissaraṇaṃ
nibbānaṃ nāma natthi tesam tesam samaṇabrāhmaṇānaṃ chandaso
paṭiññāyamānaṃ vohāramattamevetam, tasmā kiṃ vivekena kāhasi evarūpe
sammāpāṭhamavaye tithā iminā kāyavivekena kiṃ karissasi? Atha kho bhuñjāhi
kāmaratiyo vatthukāmakilesakāmasannissitā khiḍḍātiyo paccanubhoḥi. Kasmā?
Māhu pacchānutāpinī “yadatthaṃ brahmacariyaṃ carāmi, tadeva nibbānaṃ natthi,
tenevetam nādhigataṃ, kāmabhogā ca parihīnā, anatto vata mayha”nti pacchā
vipaṭṭisārini mā ahoṣīti adhippāyo.

Taṃ sutvā therī “bālo vatāyaṃ māro, yo mama paccakkhabhūtaṃ nibbānaṃ
paṭikkhipati. Kāmesu ca maṃ pavāreti, mama khīṇāsavabhāvaṃ na jānāti. Handa
naṃ taṃ jānāpetvā tajjessāmī”ti cintetvā -

58. “Sattisūlūpamā kāmā, khandhāsaṃ adhikuṭṭanā;
Yaṃ tvaṃ kāmaratiṃ brūsi, aratī dāni sā mama.

59. “Sabbattha vihatā nandī, tamokkhandho padālito;
Evaṃ jānāhi pāpima, nihato tvamasi antakā”ti. - imaṃ gāthādvayamāha;

Tattha sattisūlūpamā kāmāti kāmā nāma yena adhiṭṭhitā, tassa satta
vinivijjhanato nisitasatti viya sūlaṃ viya ca daṭṭhabbā. Khandhāti upādānakkhandhā.
Āsanti tesam. Adhikuṭṭanāti chindanādhiṭṭhānā, accādānaṭṭhānanti attho. Yato
khandhe accādāya sattā kāmehi chejjabhejjaṃ pāpuṇanti. Yaṃ tvaṃ kāmaratiṃ
brūsi, aratī dāni sā mamāti, pāpima, tvaṃ yaṃ kāmaratiṃ ramitabbaṃ sevitabbaṃ
katvā vadasi, sā dāni mama niratijātikattā mīlhasadisā, na tāya mama koci attho
atthīti.

Tattha kāraṇamāha “sabbattha vihatā nandī”tiādinā. Tattha evaṃ jānāhīti “sabbaso
pahīnataṇhāvijjā”ti maṃ jānāhi, tato eva balavidhamanavisayātikkaṃanehi antaka
lāmakācāra, māra, tvaṃ mayā nihato bādhitō asi, na panāhaṃ tayā bādhitabbāti
attho.

Evaṃ theriyā māro santajjito tatthevantaradhāyi. Therīpi phalasamāpattisukhena
andhavane divasabhāgaṃ vītināmetvā sāyanhe vasanaṭṭhānameva gatā.

Selātherīgāthāvaṇṇanā niṭṭhitā.

8. Somātherīgāthāvaṇṇanā

60-62. Yaṃ taṃ isihi pattaḃbantiādikā somāya theriyā gāthā. Ayampi purimabuddhesu katādhikārā tattha tattha bhava vivaṭṭūpanissayaṃ kusalaṃ upacinantī sikhissa bhagavato kāle khattiyamahāsālakule nibbattitvā viññutaṃ patvā aruṇarañño aggamaheṣī ahoṣīti sabbaṃ atītavatthu abhayattheriyā vatthusadisāṃ. Paccuppannavatthu pana ayaṃ therī tattha tattha devamanussesu saṃsarantī imasmiṃ buddhuppāde rājagahe bimbisārassa rañño purohitassa dhītā hutvā nibbatti. Tassā somāti nāmaṃ ahoṣī. Sā viññutaṃ pattā satthu rājagahapavesane paṭiladdhasaddhā upāsikā hutvā aparabhāge sañjātasamvegā bhikkhunīsu pabbajitvā katapubbakiccā vipassanāya kammaṃ karontī na cirasseva saha paṭisambhidāhi arahattaṃ pāpuṇi. Tena vuttaṃ apadāne -

“Nagare aruṇavatiyā, aruṇo nāma khattiyo;
Tassa rañño ahuṃ bhariyā, vāritaṃ vārayāmaṃ.

“Yāvatā...pe... kataṃ buddhassa sāsana”nti. -

Sabbaṃ abhayattheriyā apadānasadisāṃ.

Arahattaṃ pana patvā vimuttisukhena sāvatthiyaṃ viharantī ekadivasaṃ divāvihāratthāya andhavanaṃ pavisitvā aññatarasmiṃ rukkhamaṇḍale nisīdi. Atha naṃ māro vivekato vicchedetukāmo adissamānuruṇṇo upagantvā ākāse ṭhatvā -

60. “Yaṃ taṃ isihi pattaḃbaṃ, ṭhānaṃ durabhisambhavaṃ;
Na taṃ dvaṅgulapaññāya, sakkā pappotumitthiyā”ti. - imaṃ gāthamāha;

Tassattho - sīlakkhandhādīnaṃ esanaṭṭhena “isī”ti laddhanāmehi buddhādīhi mahāpaññehi pattaḃbaṃ, taṃ aññehi pana durabhisambhavaṃ dunnipphādanīyaṃ. Yaṃ taṃ arahattasaṅkhātāṃ paramassāsaṭṭhānaṃ, na taṃ dvaṅgulapaññāya nihīnapaññāya itthiyā pāpuṇitum sakkā. Itthiyo hi sattaṭṭhavassakālato paṭṭhāya sabbakālaṃ odanaṃ pacantiyo pakkuthite udaye taṇḍule pakkhipitvā “ettāvatā odanaṃ pakka”nti na jānanti, pakkuthiyamāne pana taṇḍule dabbiyā uddharitvā dvīhi aṅgulīhi piḷetvā jānanti, tasmā dvaṅgulipaññāyāti vuttā.

Taṃ sutvā therī mārāṃ apasādentī -

61. “Itthibhāvo no kiṃ kayirā, cittaṃhi susamāhite;
Ñāṇaṃhi vattamānaṃhi, sammā dhammaṃ vipassato.

62. “Sabbattha vihatā nandī, tamokkhandho padālito;
Evaṃ jānāhi pāpima, nihato tvamasi antakā”ti. -

Itarā dve gāthā abhāsi.

Tattha itthibhāvo no kiṃ kayirāti mātugāmabhāvo amhākaṃ kiṃ kareyya, arahattappattiyā kīdisaṃ vibandhaṃ uppādeyya. Cittaṃhi susamāhiteti citte aggamaḃgasamādhinā suṭṭhu samāhite. Ñāṇaṃhi vattamānaṃhī tato arahattamaḃgañāṇe pavattamāne. Sammā dhammaṃ vipassatoti catusaccadhammaṃ pariññādividhinā sammadeva passato. Ayañhettha saṅkhepo - pāpima, itthī vā hotu puriso vā, aggamaḃge adhigate arahattaṃ hatthagatamevāti.

Idāni tassa attanā adhigatabhāvaṃ ujukameva dassentī “sabbattha vihatā nandī”ti
gāthamāha. Sā vuttatthāyeva.

Somātherīgāthāvaṇṇanā niṭṭhitā.

Tikanipātavaṇṇanā niṭṭhitā.

ΠΑΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΑΥΤΗ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η παρούσα μετάφραση αποτελεί μέρος του PaliVerse Project, της πρώτης πλήρους και ενιαίας αγγλικής μετάφρασης του Κανόνα Πάλι, μαζί με τα Σχόλια (Aṭṭhakathā) και τα Υποσχόλια (Ṭīkā) και συνοδεύεται από διαδραστικά εργαλεία μελέτης. Το PaliVerse είναι ένα έργο σε εξέλιξη. Οι μεταφράσεις που δημιουργούνται με τεχνητή νοημοσύνη βελτιώνονται συνεχώς μέσω αναθεωρήσεων και σχολίων από ειδικούς. Το παρόν κείμενο αποτελεί την πιο πρόσφατη μετάφραση κατά την ημερομηνία λήψης.

Ημερομηνία δημιουργίας PDF: 14 Σεπτεμβρίου 2026

ΠΩΣ ΝΑ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΗΓΗ

PaliVerse (2026). Σχόλια. Ο Κανόνας των Ομιλιών - Σχόλια. 5. Η συλλογή των μικρών κειμένων. 09. Σχόλια για τους στίχους των πρεσβυτέρων γυναικών μοναχών. 3. Το βιβλίο των τριών έχει ανακτηθεί από το paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος
Κέντρο Μελέτης και Πρακτικής Βουδισμού Τεραβάδα
Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία εγγεγραμμένη στην Ελλάδα
Το παρόν PDF μπορεί να διανέμεται ελεύθερα για σκοπούς μελέτης και πρακτικής.

PaliVerse.org